koninklijk Nederlands Zangersverbond

FLOW OF VOICES

Zingen met Perspectief

Zoetermeer, oktober 2021

Samenvatting

Door het KNZV is het programma 'Zingen met Perspectief' opgesteld. In dit programma heeft tot doel de bij het KNZV aangesloten koren te ondersteunen naar een gezonde toekomst voor de mannenkoorzang.

Opstarten na Corona
We steunen koren in het opstarten na Corona door een online plaats te creëren waar goede en inspirerende voorbeelden en aanpakken staan. Ook komt er een mailadres (helpdesk) waar men advies kan inwinnen, iemand die echt mee kan denken met praktische problematieken.

Naar het perspectief
Het aan de slag gaan met de toekomst van de mannenkoorzang kent vier pijlers:

- *Zichtbaarheid en imago*: met ondersteuning van professionele kennis willen we acties op touw zetten met als doel een positief beeld van de mannenkoorzang als prachtige hobby te creëren, mannen te overtuigen dat ze kunnen zingen en weer verliefd te laten worden op het zingen in een mannenkoor.
- *Kennisdeling*: juist in de huidige tijd is er veel behoefte aan het uitwisselen van ervaringen. Door het inventariseren, verzamelen en overdragen van 'Good Practices' aan de koorbesturen willen we hen voeden met succesvolle voorbeelden van acties op het gebied van promotie, profilering, ledenwerving etc.
- *Werkwijzen ontwikkelen*: het is een goed moment om te investeren in nieuwe ontwikkelingen en werkwijzen want er in de maatschappij en in de beleving van mensen is veel in beweging en worden keuzes gemaakt. Actieve samenwerking en een gezamenlijke betrokkenheid is een voorwaarde voor een succesvol project of promotieactiviteit.
  Om initiatieven in dit kader te ondersteunen is een stimuleringsregeling ontworpen,
- *Betrokkenheid dirigenten*: In de vier KNZV regio's zijn gesprekken met dirigenten gevoerd over de thema's: imago, zichtbaarheid, toekomst, repertoire kennisuitwisseling etc. We zijn positief over de grote betrokkenheid van de dirigenten en de waardevolle observaties en suggesties voor de mannenkoorzang. De resultaten van de gesprekken met de dirigenten moeten leiden tot initiatieven waarbij dirigenten en koren bovengenoemde onderdelen samen kunnen versterken

Het programma Zingen met Perspectief is niet statisch, maar zal zich, door voortschrijdend inzicht, steeds ontwikkelen. De nadere uitwerking naar de stand van zaken op dit moment vind u op de komende pagina's.

Veel leesplezier toegewenst.

Inleiding

Landelijk zien we dat de daling van het aantal bij Koor Netwerk Nederland aangesloten zangers verder doorzet. Over een tijdsperiode van 5 jaar verliezen de korenbonden samen gemiddeld bijna 2.800 zangers per jaar.
Ook het KNZV heeft te maken met teruglopende aantallen zangers en koren. Deze trend is al een aantal jaren zichtbaar, dus van voor de coronacrisis. De teruggang komt hard aan bij de mannenkoorzang. Om deze trend om te buigen, heeft het KNZV het programma 'Zingen met Perspectief' opgesteld. In dit programma worden bij het KNZV aangesloten koren ondersteund om de neerwaartse trend om te buigen naar een trend met toekomst voor de mannenkoorzang.

De kracht van de mannenkoorzang
De mannenkoorzang heeft, hoewel dit niet uit de ontwikkeling is af te leiden, een breed beleefde meerwaarde voor zijn beoefenaars en voor de liefhebbers.
Op de vraag waarom iemand lid is van een mannenkoor komen de volgende antwoorden vaak naar voren:

- het genieten van het samen zingen en de 'sound' van een mannenkoor,
- het samen toewerken naar een resultaat in de vorm van een mooi concert,
- de kameraadschap en de uit koor voortkomende vriendschappen,
- het informele samenzijn en het informeel samen zingen.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat mannenkoren een sterk organisatorisch vermogen hebben.

De grote vraag is wat alle betrokkenen bij het KNZV kunnen doen om de mannenkoorzang niet verloren te laten gaan maar een toekomst te geven. Want de mannenkoorzang is de moeite waard en verdient inzet en acties om de toekomst te borgen. Het kan dus niet blijven bij goede en mooie plannen we moeten daadwerkelijk stappen ondernemen om op een positieve manier aan die toekomst te werken.
Tegelijkertijd moeten we ons realiseren dat, in de snel veranderende wereld waarin we leven, de mannenkoorzang zich zal moeten aanpassen. Samenwerking op veel fronten is daarbij van belang: organisatorisch en muzikaal, met verenigingen binnen je dorp of stad, met zangkoren in en buiten de regio.

De zoektocht
Binnen het KNZV zijn we op zoek gegaan naar de gezamenlijk gevoelde urgenties, onderwerpen, thema's en acties die we ter hand willennemen om de mannenkoorzang perspectief te bieden. Het resultaat van die zoektocht leidt tot de contouren van een programma waarmee we actief willen bijdragen aan het bestendigen van de toekomst van de mannenkoorzang.
De onderdelen waarop we gaan focussen zijn:

- zichtbaarheid en imago
- kennis ophalen en delen
- werkwijzen ontwikkelen en stimuleren
- betrekken van dirigenten

Voor elk van deze programma onderdelen hebben we een voorstel voor een aanpak gemaakt. Het programma is niet in beton gegoten, omdat we graag de inzichten die we gaande weg verwerven direct willen toepassen. En omdat niet elke regio en elk koor hetzelfde is, verre van dat, willen we ruimte voor maatwerk.
Het meest belangrijke is wel dat we het programma gezamenlijk uitvoeren.

Opstarten na Corona
Langzaam maar zeker zijn we zo ver dat de koren weer kunnen opstarten na corona. Daar komt voor de oren veel bij kijken, want elk koor zit in een unieke situatie. We

vermoeden dat bestuurskracht en organisatiekracht ook averij hebben opgelopen in de afgelopen tijd.
We merken dat, in zijn algemeenheid, koorbesturen behoefte hebben aan:

- duidelijkheid over veilig zingen, vaccineren, ventilatie, etc.,
- duidelijkheid over hoe de motivatie is van leden om weer te zingen, en over de mogelijke terugkeer van tussentijdse gestopte koorzangers,
- een online plaats waar goede en inspirerende voorbeelden en aanpakken staan (zie verder),
- een mailadres (helpdesk) waar men advies kan inwinnen, iemand die echt mee kan denken met praktische problematieken.

Sommige van deze onderwerpen worden door KNN 'uitgevoerd' en bediend, andere pakt het KNZV op. Hiermee willen we de achterban te laten weten dat er een KNZV is waar men beroep op kan doen.

Naar het perspectief
Ondanks de Corona-situatie is het programma al enigszins in gang gezet: er zijn Good Practices opgehaald en er hebben gesprekken met dirigenten plaatsgevonden. En er is start gemaakt met het onderdeel "zichtbaarheid en imago" en er is een stimuleringsregeling ontworpen om koren financieel te ondersteunen bij het nemen van nieuwe initiatieven en werkwijzen.
Het is goed om te kijken welke voorlopige resultaten dat heeft opgeleverd en wat vervolgstappen kunnen zijn. De schetsen van een programma liggen er, maar de concretisering (planning, bemensing, financiering) moet nu handen en voeten krijgen.

We willen graag aan de slag met de toekomst van de mannenkoorzang en nieuwe ontwikkelingen in gang zetten.

- *Zichtbaarheid en imago*: met ondersteuning van professionele kennis willen we acties op touw zetten met als doel een positief beeld van de mannenkoorzang als prachtige hobby te creëren, mannen te overtuigen dat ze kunnen zingen en weer verliefd te laten worden op het zingen in een mannenkoor.
- *Kennisdeling*: juist in de huidige tijd is er veel behoefte aan het uitwisselen van ervaringen. Door het inventariseren, verzamelen en overdragen van 'Good Practices' aan de koorbesturen willen we hen voeden met succesvolle voorbeelden van acties op het gebied van promotie, profilering, ledenwerving etc.
- *Werkwijzen ontwikkelen*: het is een goed moment om te investeren in nieuwe ontwikkelingen en werkwijzen. Juist omdat er in de maatschappij veel in beweging is en mensen voortdurend keuzes maken over de besteding van hun tijd. Actieve samenwerking en een gezamenlijke betrokkenheid is een voorwaarde voor een succesvol project of promotieactiviteit.
  Om initiatieven in dit kader te ondersteunen is een stimuleringsregeling ontworpen,
- *Betrokkenheid dirigenten*: In de vier KNZV regio's zijn gesprekken met dirigenten gevoerd over de thema's: imago, zichtbaarheid, toekomst, repertoire kennisuitwisseling etc. We zijn positief over de grote betrokkenheid van de dirigenten en de waardevolle observaties en suggesties voor de mannenkoorzang. De resultaten van de gesprekken met de dirigenten moeten leiden tot initiatieven waarbij dirigenten en koren bovengenoemde onderdelen samen kunnen versterken

Het programma Zingen met Perspectief is niet statisch, maar zal door voortschrijdend inzicht steeds worden bijgewerkt. Want het spreekt voor zich dat de eigen situatie in een regio en bij een koor een aanpak zal vergen die past. Dus als we aan de slag willen met de toekomst van de mannenkoorzang zullen combinaties van bovengenoemde onderdelen voor de hand liggen. Wij willen met u de uitdaging aangaan!

1 Zichtbaarheid en imago

1.1 Landelijke marketing campagne

Doel
Het doel is om meer mannen richting de mannenkoren te krijgen en de mannenkoorzang in het algemeen uit het grijze imago halen. Om het aantrekkelijker te maken voor mannen om bij een mannenkoor aan te sluiten. Om ervoor te zorgen dat de mannenkoren een aansprekend repertoire voor de doelgroep heeft en dit repertoire via digitale kanalen kunnen verspreiden.

Verjongen = Vernieuwen
Moderner repertoire hoeft niet het klassieke repertoire te vervangen, maar modern en klassiek kunnen heel goed naast elkaar bestaan. Vernieuwen is niet alleen repertoire vernieuwen, maar ook wellicht kleding en performance. Ook het gebruik van sociale-mediakanalen kan daar onderdeel van zijn. Ieder koor zal hier anders mee om gaan en in meer of mindere mate moeten vernieuwen om de aansluiting te blijven behouden.

Marketing / Imagoverbetering
Voor het opzetten van een landelijke campagne is marketingmateriaal nodig. Dat kan gevonden worden in de praktijk van de koren: van de repetities, optredens, concerten en festivals.
Voorbeelden van een mix van modern en klassiek repertoire, maar Ook onderwerpen zoals kleding, performance en overige presentatie zijn hierbij belangrijk.
Door goed foto-/videomateriaal te verzamelen(van koren en koormomenten) en te bewerken maken kunnen we de vernieuwingen van de koren via sociale mediakanalen van KNZV en de koren zelf richting de doelgroep sturen. Zo zou een reeks video's over een langere periode geplaatst kunnen gaan worden, gericht op het laten zien hoe leuk het is om in een koor te zingen.

1.2 Advies imagoverbetering

KNZV wil de mogelijkheden voor een landelijke marketingcampagne voor de mannenkoorzang onderzoeken. Trekker daarbij is de regio Limburg. Met Mediahuis Venray voert het bestuur overleg over inhoud en haalbaarheid. Aan een dergelijke campagne zullen forse kosten verbonden zijn. Een uitgewerkt voorstel zal aan de Verenigingsraad worden voorgelegd, samen met een financiële onderbouwing en de wijze waarop die zou kunnen worden gefinancierd.

2 Kennis ophalen en delen

2.1. Plan inventarisatie Best Practices

Doel

Doel is kennis te delen m.b.t. de Best-Practices en de bestuursleden van de aangesloten koren hierdoor te enthousiasmeren één en ander te organiseren. De uitkomsten dienen bij te dragen aan een bestendige beweging ten dienste van de ontwikkeling van de mannenkoren en hun zang.

Aanpak

Een aantal van de in de bijlage genoemde koren, die de afgelopen jaren een succesvol project hebben afgesloten, zullen worden benaderd met de vraag of zij enkele vragen willen beantwoorden. Deze vragen zijn geformuleerd in een vastgesteld format, zodat vervolgens op eenvoudige wijze een samenvatting kan worden opgesteld.
De samenvatting kan dan via de regiosecretarissen worden uitgezet en op de website worden geplaatst. Verder kan bij in het oog springende projecten aan de betreffende koren worden gevraagd om een presentatie te houden tijdens een VR-plus en of tijdens een voorjaarsvergadering of najaarsvergadering van een regionale vereniging.

Uitvoering

Dit onderdeel is opgepakt door de bestuursleden van de regio Holland.

2.2. Samenvatting Best Practices

Voorbeelden nader uit te werken Best-Practices:

1. Project "Do You Remember"
   Landgraafs Mannenkoor en Hengelo's Mannenkoor
2. Wensconcert
   Randstedelijk Mannenkoor te Spijkenisse
3. Open (meezing) repetitie gevolgd door (meezing)miniconcert
   Haarlemmermeers Mannenkoor "Zang en Vriendschap" en het Zoetermeers Mannenkoor
4. Potgrondconcert
   Asser Mannenkoor
5. Scratch gevolgd door concert
   Elster Mannenkoor
6. Popclassics met Flashmop
   Haarlems Mannenkoor "Zang en Vriendschap"
7. Samenwerken met muziekscholen
   Stadsjongenskoor Oldenzaal (Stichting Boys, Keep on Singing)
8. Zonendag
   Ettens Mannenkoor
9. Project Pop ontmoet klassiek
   Westlands Mannenkoor
10. Notenschriftcursus (zangclinic) en opvang nieuwe leden
    Vlaardings Mannenkoor "Orpheus"

2.3. **Publicatie en presentatie**

De uitwerkingen van de Best Practices zullen op de website van KNZV worden geplaatst Het Algemeen Bestuur stelt zich voor dat de regiobesturen de Best Practices onder de aandacht van de leden brengen. Tijdens regionale Algemene Leden Vergaderingen kunnen aansprekende voorbeelden worden toegelicht. Koren kunnen in contact worden gebracht met een koor dat een Best Practice heeft ingebracht.

3 Werkwijzen ontwikkelen en stimuleren

3.1. Plan en Aanpak

Inleiding

In het verleden werden naast de kerntaken (zoals delen van kennis en ontzorgen d.m.v. aanbieden regelingen BUMA/Stemra en verkeringspakketten) ook nog allerlei initiatieven genomen ter promotie van de mannenkorenzang. Deze activiteiten werden niet altijd door de aangesloten koren op waarde geschat. Veel initiatieven stranden vroegtijdig door gebrek aan belangstelling. In 2018 is in Noord-Oost, op initiatief van een denktank, het roer omgegooid.

Uit een gehouden enquête bleek dat de meeste koren hoofdzakelijk belangstelling hadden voor de kerntaken van de vereniging. Daarom is destijds gekozen voor een "Bottom-up" strategie. Aangesloten koren kunnen zelf projecten aandragen zoals themabijeenkomsten, festivals, concerten of ledenwerfacties. Bij voldoende belangstelling onder de leden kan de organisatie plaatsvinden onder auspiciën van het KNZV. Daar waar nodig zal het KNZV deze organisatie faciliteren. Het aangedragen project moet haalbaar zijn en passen binnen de doelstellingen van de vereniging. De organisatie van een project wordt uitgevoerd door een projectteam bestaande uit leden van de aangesloten koren. Ook van deelnemende koren wordt verwacht dat zij hun bijdrage leveren.
In Noord-Oost is deze werkwijze inmiddels succesvol gebleken. Er is middels deze constructie een succesvol Korenfestival georganiseerd (het daarbij opgestelde draaiboek dient nu als blauwdruk voor het MKF 2021) en ook is er een Digitaal Partituren Centrum in ontwikkeling. Beide projecten zijn, in hoofdzaak, door afgevaardigden van de leden opgepakt en georganiseerd.

Doel

Door deze opzet is er meer draagkracht vanuit de leden om actief mee te werken aan deze projecten. Aangezien de projecten vanuit de leden zelf zijn voorgesteld en georganiseerd.
De KNZV opereert vervolgens meer in een faciliterende, adviserende en financieel ondersteunende rol.

Aanpak

In de VR zal deze werkwijze voorgesteld worden. Hierbij kunnen de behaalde successen in KNZV-NO, dat dit onderdeel trekt, als voorbeeld dienen. Elke KNZV vereniging presenteert deze werkwijze vervolgens in een ALV van hun vereniging, hierbij kan vanuit KNZV-NO ondersteuning gegeven worden.
Om nieuwe en vernieuwende 'bottom-up' initiatieven een kans te geven, zal er een stimuleringsregeling worden ontworpen waarbij er ook een beroep kan worden gedaan op financiële ondersteuning op basis van een ingediende begroting.

Deelnemers

Alle KNZV verenigingen

3.2. Stimuleringsregeling en aanvraag

Bijdrage

- Koren krijgen een bijdrage in de financiering van het project, waarbij een maximum van € 1.000,- per project geldt. Indien toekenning plaatsvindt, krijgt de indiener zo spoedig mogelijk 60% van het bedrag als voorschot overgemaakt.
- Na afronden van het project en het betalen van alle rekeningen, zal de eindcontrole worden uitgevoerd en bij goedkeuring de resterende 40% worden overgemaakt. Daarvoor dient een deugdelijke financiële en inhoudelijke verantwoording te worden ingediend.
- Het indienen van gemaakte filmopnamen van het project wordt op prijs gesteld.

- Voor 2022 geldt een nog nader te bepalen en bekend te maken subsidieplafond en worden aanvragen toegekend in volgorde van ontvangst van de (volledige) aanvraag.
- Cofinanciering vanuit de regio en samenwerking met andere koren, strekt tot aanbeveling.
- Er wordt, vanuit het aanvragende koor, een eigen bijdrage gevraagd van 50% van de noodzakelijk te maken kosten van het project.

Indienen:
Het aanvragen van deze regeling gaat via een aanvraagformulier. Dit formulier kunt u downloaden van de website van de KNZV. Aanvragen kunnen worden ingediend t/m het 1e kwartaal van 2022 bij: secretaris@knzv.nl Aanvragen dienen te worden ingediend voorafgaande aan het project.

Aan te leveren documenten:
- Ingevuld aanvraagformulier;
- Een projectbegroting: een overzicht van de verwachte inkomsten inclusief eigen bijdragen en van de verwachte uitgaven;
- Een projectplan: een omschrijving van de doelstelling van het project en activiteiten die daarvoor worden verricht, een tijdsplanning en de resultaten die dienen te worden bereikt.

Nadat de aanvraag is ingediend, ontvangt de indiener in het 2e kwartaal van 2022 bericht of de aanvraag is goedgekeurd, afgewezen of dat er nog documenten missen.

Verantwoording:
Als het project heeft plaatsgevonden, dient binnen drie maanden een afrekening, een deugdelijke financiële en inhoudelijke verantwoording aangeleverd te worden aan: secretaris@knzv.nl, om het resterende bedrag (40% van het subsidiabele bedrag) te ontvangen.
Voorwaarden
- Het koor/de vereniging is aangesloten bij de KNZV;
- In het projectplan zijn op een herkenbare wijze minimaal 1 of 2 van de vier pijlers van het project 'Zingen met perspectief' verwerkt;
- Het project inspireert, stimuleert en motiveert daarmee andere koren/verenigingen, waardoor andere koren iets kunnen leren;
- Het project vindt plaats in het kalenderjaar 2022;
- Koren/verenigingen kunnen slechts éénmaal in 2022 een aanvraag indienen;
- Het KNZV garandeert niet dat elke aanvraag gehonoreerd wordt.

Vragen?
Hebt u nog vragen over de wijze van aanvragen of over de voortgang van uw aanvraag? Neem dan contact op met de heer Koos van Herk secretaris van de KNZV via. *secretaris@knzv.nl*

3.3. Opzet projectkoor
Naast bovenstaande gaat KNZV een projectplan uitwerken, waarmee koren zelf projectkoren kunnen opzetten, waarbij mogelijk ook nieuwe arrangementen met oefenmateriaal beschikbaar komt. Koren zouden dan bijvoorbeeld een project "Classic Meets Rock" of "Rockkoor" kunnen opzetten. De eerste vorm zou het vormen van een apart koor inhouden en de tweede vorm zou het binnen het eigen koor opgezet kunnen worden.
Een dergelijk project hoeft niet alleen lokaal te blijven. Zo zouden de "rockkoren" een gezamenlijke project kunnen opzetten, zoals bijvoorbeeld concerten waar de rockkoren samen nummers uitvoeren en de mannenkoren repertoire voor het concert aanvullen.

4 Betrekken dirigenten

4.1. Plan en aanpak

Doel
Het creëren van een setting waarin een rijke uitwisseling plaatsvindt tussen dirigenten en KNZV over o.a. werkwijzen, repertoirebepaling, rol van de dirigent bij koersbepaling en het werken met in voor mannenkoren staat centraal bij dit onderdeel.
De uitkomsten dienen bij te dragen aan een bestendige beweging ten dienste van de ontwikkeling van de mannenkoren en hun zang.
KNZV-MN is de trekker van dit onderdeel

4.2. Samenvatting gesprekken met dirigenten

Inleiding
In de vier KNZV regio's zijn gesprekken met dirigenten gevoerd over de thema's: imago, zichtbaarheid, toekomst, repertoire kennisuitwisseling etc. In deze samenvatting zijn in gecomprimeerde vorm de toekomstgerichte opmerkingen uit de verslagen van de dirigenteninterviews opgenomen.

Waarde mannenkoorzang
Waardevolle aspecten van de mannenkoorzang zijn: de sfeer, het repertoire, de klankkleur, de robuuste zang, het sociale contact, de mentaliteit, het grote organiserend vermogen.
Flexibiliteit is geen sterke kant van de mannenkoren, vaste patronen voeren de boventoon zowel in presentatie als in repertoire. Als vereniging kun je meer activiteiten ontplooien en daarmee de vaste patronen doorbreken.

Rol dirigent
De dirigent moet zorgen dat de goede zangers zich niet vervelen, dat de motivatie goed blijft, dat er uitdagingen zijn.

Toekomst
Het analyseren en stoppen van de vergrijzing en ledenwerving vormen verreweg de grootste uitdaging. In de toekomst zijn er minder traditionele mannenkoren, meer andere vormen. Er komen veranderingen in repertoire, scholing wordt belangrijk, er komen andere vormen van muziek maken, de presentatie op het podium zal minder star worden. Alle dirigenten vinden dat het wel om de kwaliteit moet blijven gaan. De transitie leidt op den duur tot of hele grote koren (met een goede kernbezetting) of kleinere ensembles van goede zangers.
De focus op leeftijd (40-50 jaar) is verkeerd. Repertoire en leeftijd zijn knelpunten voor jongeren om naar mannenkoren over te stappen. Werken met projectkoren (waar een deel van een koor aan deelneemt) is niet bedreigend te zijn voor het koor. Dit sluit aan bij de behoefte om je vrije tijd flexibel in te vullen.
Er dient aanwas te komen van nieuwe en jonge dirigenten voor de mannenkoren. Het ontbreekt aan opleidingen in Nederland van koordirigenten die zich willen toeleggen op mannenkoren.

Repertoire
Ritme, timing, en uitspraak van lichte muziek is vaak niet te doen voor mannenkoren. Dergelijke muziek is meestal voor 1 persoon geschreven. Echter, zonder het traditionele mannenkoorrepertoire geheel los te laten dienen er ook arrangementen van populaire muziek te worden geprogrammeerd.
In het arrangeren van lichte (klassieke) muziek is het een pré als de dirigent hierin een belangrijke rol speelt. De dirigent kent immers het best de (on)mogelijkheden van het eigen koor. Mooie stukken kun je tot uitvoering brengen door de verbinding met andere muziek te maken, ook in je lokale context en met lokaal talent.
Er dient fors ingezet te worden op repertoirevernieuwing voor de mannenkoren.

Presentatie
De tijd is voorbij waarbij er geen enkele vorm van beweging of activiteit op het podium zichtbaar is. Diverse mogelijkheden komen langs: Buiten zingen c.q. oefenen met mooi weer, losse optredens geven zoals flashmob, samenwerking zoeken met andere koren of orkesten en opvolgende generaties aan trekken via gratis meezingprojecten. Denk hierbij aan het integreren van dans en filmbeelden en het betrekken van ons culturele erfgoed zoals de schilderkunst. Creëer mediamogelijkheden met o.a. lokale pers en het internet (zoals Facebook en/of Instagram) en presenteer daarbij foto's en filmpjes van een repetitie of uitvoering online.

Tips
- Maak een script voor een tournee door Nederland, waarmee in de regio's de koren zich kunnen presenteren,
- Vraag elk koor de top 3 van hun repertoire in beeld en geluid vast te leggen en deel deze verzameling met alle leden,
- Maak een scholing voor 10 dirigenten in de mannenkoorzang en organiseer workshops voor dirigenten waarin repertoire wordt uitgewisseld
- Organiseer pilots die zijn gericht op dirigenten en zangers die niet gebonden/georganiseerd zijn,
- Actualiseer de bibliotheek van het KNZV.
- Maak het mannenkoorrepertoire dat bij de koren beschikbaar, is toegankelijk voor anderen.
- Zorg dat het koor een prominent gezicht krijgt binnen de gemeente of regio. Houdt regelmatig open repetities. Beëindig scratches met een concert,
- Zorg voor interviews in de plaatselijke pers en bij de regionale TV en gebruik de sociale media.
- Een koor moet een keuze maken in wat je wel wilt zijn/uitstralen en wat niet.

4.3. Vervolg
Als vervolg op de gesprekken met dirigenten wil KNZV aansluiten bij Dirigentencontact, het project van Koornetwerk Nederland, dat dirigenten wil ondersteunen in hun beroepspraktijk door met elkaar op een regelmatiger basis uit te wisselen met elkaar in een Community of Practice (CoP). Het KNZV zou daarbij gastheer zijn voor dirigenten in de mannenkoorsector. Dat houdt in dat KNZV het project onder de aandacht brengt van dirigenten van mannenkoren (dus ook die van buiten het KNZV), meedenkt over opzet en inhoud van bijeenkomsten en voorstellen doet voor een aansprekende en stimulerende moderator, liefst een mannenkoordirigent met een brede blik en het vermogen om een gesprek en proces te leiden.
De vorm van een CoP (waarbij de deelnemer zich conformeert aan meerdere bijeenkomsten) is misschien niet voor alle dirigenten aantrekkelijk, dat kan ook anders. Het mogen ook losse bijeenkomsten zijn met steeds een ander thema. De deelnemers bepalen zelf de agenda, waar ze het met elkaar over willen hebben. Informatie over het KNN-project is te vinden op https://koornetwerk.nl/nieuws/dirigentencontact-2021-2022/